

*de origine atque rebus gestis Turcorum et imperii Graecorum interitu.* Opus ejus modo utili ac jucundo narrat plurima ad res christianas pertinentia, quamvis historiolis falsis non careat (P. G., CLIX).

153. — **Matthaeus Palmerius** († 1475), Florentinus, Apostolicae sedis defensor intrepidus, composuit breve, sed accuratum *Chronicon* cum relatione speciali ad civitatem suam natalem Florentinam ab a. 449 ad a. 1449 (Potthast, II, 891).

154. — **Platina** seu potius **Bartolomeo de' Sacchi** († 1481), e Piadena (*lat. Platina*) apud Cremonam, primo miles, deinde litterarum cultor et humanista, a Pio II abbreviator nominatus, sed a Paulo II cum aliis humanistis ex curia Romana depulsus, a Sixto IV bibliothecarius Vaticanus constitutus est. Vir erat vehementis animi, qui scriptis injurias uleisci non deditabatur. Confecit opus celeberrimum, quod Sixto IV nuncupavit: *Liber de vita Christi ac Pontificum omnium qui hactenus ducenti et viginti fuere*. Hoc opus est primum compendium historiae papalis, stylo claro, gracili et eleganti, non autem partium sine studio et ira

compositum. Praeter plura evidenter falsa et commentitia, invehit injuste contra Paulum II quondam adversarium suum judicio obcaecato. Platinæ attribuitur *Vita Sixti IV*, fautoris ac protectoris sui, Coloniae, 1660. (Apud Muratori, *Script. rer. ital.*, III).

155. — **Matthias Palmerius** († 1483), Pisanus, scriptor Apostolicus, *Chronicon Matthei Palmieri* ab a. 1449 ad a. 1482 continuavit (Cf. Potthast, II, 892).

#### SAECULO XVI.

156. — **Werner Rolewink** († 1502), in Laer (in Westphalia) a. 1425 natus, ordinem Carthusiensium Coloniae Agrippinæ ingressus ibique prior electus est. Vir erat humanis ac divinis litteris optime institutus necnon pietate et zelo sacerdotali omnibus exemplum sanctum praebens. Tempore morbi contagiosi ministerium sacrum exercentem mors gloriosa vocavit ad mercedem aeternam. *De Westphalorum sive antiquorum Saxonum situ, moribus, virtutibus et laudibus exaravit libros tres*, patriam suam laude celebrantes. In libro *De regimine rusticorum* conditionem agricolarum

lamentabilem descriptis. Opus ejus notissimum est *Fasciculus temporum omnes antiquorum chronicas complectens ab initio mundi ad a. 1474*, quod multoties typis est datum atque semper magni pretii habitum et in plures linguas versum (Potthast, II, 982).

157. — **Antonius Bonfinius** († 1502), Asculanus, descriptis *Rerum Hungaricarum decades XLV comprehensas* ab a. 364 ad a. 1495. Cum hoc opus saepe caret judicio critico et fidelis narratione, auctor haud meretur vocari Livius Hungaricus (Francofurti, 1581).

158. — **Joh. Stella** († p. 1503), presbyter Venetus, scripsit librum *De vita ac moribus Romanorum Pontificum* ad a. 1503, qui a. 1507 tum Venetiis tum Basileae recussus est.

159. — **Sabellicus**, Marcus Antonius Coccius († 1506), vir valde eruditus et ingenio excellens, composuit opera historica tam metro quam prosa, quorum celeberrimum est *Rhapsodia historiarum seu Enneades* ab. o. c. ad a. 1504 (Basileae, 1538).

160. — **Joh. Nauclerus** († 1510), germanice

vocatus Joh. Vergen sive Vergenhans, in universitate Tubingensi professor juris canonici et cancellarius, magna diligentia et claro judicio compilavit *Chronicon universale* ad a. 1500, quod pro historia saeculi XIV et XV magni momenti est (Coloniae, 1579).

161. — **Sigismundus de Comitibus**, Fulginas († 1512), secretarius papalis, vir doctissimus, scripsit diligentia magna, animo libero et stylo classico *Historias sui temporis* ab a. 1475 ad a. 1510 (Ed. Ferd. Calabri, Romae, 1882).

162. — **Hartm. Schedel** († 1514), medicus Norimbergensis, vir eruditus, diligenter et sat accurate, nullo vero ordine, compilavit *Chronicon Chronicorum* ab o. c. ad a. 1492 (A. Koberger, Nuremberg, 1493).

163. — **Joh. Trithemius** († 1516), Ord. S. Benedicti, abbas Sponheimensis in dioecesi Moguntina, deinde abbas S. Jacobi majoris Herbipolensis, patria Mosellanus, ex vico Trittenheim dioec. Trev. oriundus, vir eruditissimus et sanctitate vitae clarus, Ordinis sui decus et Germaniae gloria, studium litterarum et solitudinem cellae, ut ipse professus est, omnibus

deliciis hujus mundi praetulit nihilque in hoc mundo amplius quam scientiam scripturarum sitire videbatur. Collector librorum fuit celeberrimus. Postquam regimen monasterii Sponhemensis adeptus est, coepit paulatim libros multos et varios in omni facultate studiosius comparare, Graecos et Latinos tot et tantos, ut in tota Germania nulla bibliothecae suae similis exstiterit, in qua tot rara, tot secreta ac varia paucis cognita volumina haberentur. Fama Trithemii ejusque bibliothecae affecti venerunt viri eruditi e locis remotissimis labores abbatis visuri. Scripsit et ipse opera plurima quorum praestantissima sunt historici generis : *Annalium Hirsaugiensium tom. 2 complectentes historiam Franciae et Germaniae, gesta imperatorum, regum, principum, episcoporum, abbatum et illustrium virorum; Catalogus illustrium virorum Germaniam suis ingenii exornantium; Chronicum ducum Bavariae; Chronicum Sponhemense; Chronicum S. Jacobi monast. Herpib.* Omnia Trithemii opera historica collegit et cum *Epistolis* ipsius edidit Marg. Freherus, Francofurti, 1601. fol.

164. — **Albertus Krantz** († 1517), Hamburgae natus, vir undequaque doctus, sacrae theologiae

professor Rostochii, deinde Canonicus Ecclesiae Hamburg. et postea venerabilis Capituli decanus eximius, civitatis suaे splendor, pauperum pater et pacis conservator, historiam Europæ occidentalis pluribus operibus illustravit. Ipse fertur ante mortem de machinationibus M. Lutheri observasse : « Bone frater, vade in cellulam tuam et dic : Miserere mei, Domine ». Serio et diligenter necnon cum judicio critico confecit *Chronicum regnum aquilonarium Daniae, Sueciae et Norvagiae; Metropolim sive Historiam Ecclesiasticam Saxonie; Historiam Wandaliae* (Francofurti, 1575 et 1576).

165. — **Foresta, Jac. Phil.** († 1520) sive Jacobo Filippo di Bergamo, Ord. S. Augustini, scripsit *De plurimis claris selectisque mulieribus opus prope divinum novissime congestum*, quod virtutes seminarum suo tempore viventium eximias exaltat. Praeterea edidit *Supplementum Chronicorum orbis ab initio mundi usque ad a. 1482*, stylo culto ac arte critica carens (Potthast, I, 454).

166. — **Jac. Wimpeling** († 1528), Sletstadsensis (in Alsatia), presbyter Ecclesiae Spirensis, in universitate Erfordensi, dein Heidel-

bergensi, philosophiae ac theologiae professor illustris, orator, poeta et historicus, de patria et Ecclesia bene meritus, scripsit opera magna auctoritate fulgentia : *Epitome rerum Germanicarum usque ad nostra tempora*; *Libellus de vita et moribus episcoporum aliorumque praetlatorum et principum*; *Gravamina Germanicae nationis* (Cfr. Potthast, II, 1117).

167. — **Jacobus Merlin** († 1541), Lemovicensis, doctor Sorbonicus et Ecclesiae ad S. Magdalenam Parisiis pastor bonus, vir zelo animarum et eruditione inter coaevos conspicuus, fecit primam *Collectionem Conciliorum*, quae tamen multa continent documenta spuria (Ed. Coloniae).

168. — **Boethius Deidodanus**, Hector († 1550), natione Scotus, canonicus Aberdonensis, confecit *Historiam episcoporum Aberdonensium et Murthlacensium*, et majus opus, minoris tamen pretii, *Historiam Scotorum a prima gentis origine* (Potthast, I, 162).

169. — **Joh. Cochlaeus** († 1552), natione Bavarus, sacrae theologiae doctor Ferrarensis, Ecclesiae B. Mariae V. Francofurti ad Moenum

Decanus illustris, ab Ecclesia sua exsul canoniciatum in pluribus ecclesiis Cathedralibus tenebat, a catholicis maximo honore habitus, a Protestantibus vero implacabili odio prosecutus. Anno 1521 Francofurtum ad comitas Vormaticenses venerat non ob aliam causam, ut ipse ait, quam ut pro fide et honore Ecclesiae, corpus et vitam suam in *extremum*, si opus foret, periculum objectaret atque exponeret. Ibi jubente Alexandro legato apostolico retulit libello, quae cum Luthero disputando et colloquendo agerentur. Vitam Martini Lutheri et originem propagationemque sic dictae Reformationis diligenter et fideliter exaravit Cochlaeus in *Commentariis de actis et scriptis M. Lutheri, chronographice, ex ordine ab a. 1517 ad a. 1546 inclusive*. Scribendi rationem in epistola dedicatoria indicavit : « Mihi curae fuit sub veritatis compendio ista referre, ut et praesens saeculum intelligat, quam longe a scopo Evangelicae doctrinae et ab obedientiae debito atque ab unitate Ecclesiae contra legem charitatis et contra certissima Christi et Pauli ejus apostoli monita egerint scripserintque et praedicaverint Lutherus et complices ejus, qui nefariis conatabus et machinationibus suis totum conturba- verunt mundum dissidiis ». (Francofurti, 1549).

Confecit et aliud insigne opus historicum maximi momenti et ex optimis fontibus elaboratum : *Historiae Hussitarum libri XII* (Mogunt. 1549).

170. — **Hieronymus Seripandus** († 1553), Trojae novae a. 1493 natus, Ordinem Eremit. S. Augustini ingressus, sacrae theologiae doctor et professor Bononiensis, deinde praepositus generalis sui ordinis, postea archiepiscopus Salernitanus et R. E. Cardinalis, demum legatus apostolicus Concilii Tridentini, ubi diem supremum obiit, vir sanctitate ac scientia venerandus, scripsit *epitomen Chronicorum Ord. Eremit. S. Aug.* (Ed. Romae, 1586).

171. — **Petrus Grabbe** († 1554), Mechliniensis, ex ordine F. F. Minorum, secundam edidit *Conciliorum Collectionem* editione Merlinea haud meliorem (Ed. Romae).

172. — **Ludov. Lippomanus** († 1569), Venetus nobilis, episcopus Methonensis, dein Veronensis, legatione pontifica apud diversas nationes egregie functus, ab a. 1551 unus ex praesidibus Concilii Tridentini, vir eruditione ac virtute clarissimus, fidei Catholicae propugnator exi-

mius, magno labore multisque subsidiis necnon eruditis viris eum adjuvantibus composuit octo voluminibus *Historiam de vitis Sanctorum* quae operi Surii tanquam fundamentum inservit (Ed. Romae, 1551-1556 ; ter Lovanii, 1564, 1568, 1571).

173. — **Simon Fontaine** († p. 1564), ex ordine S. Francisci, Senonensis, scripsit contra Sleidanum *Histoire Catholique de notre temps*, Parisiis, 1562 ; latine Coloniae, 1558.

174. — **Michael Buchinger** († p. 1565), presbyter Colmarensis, brevi compendio reliquit Historiam Ecclesiasticam, in qua res in Ecclesia gestas et Romanorum Pontificum acta narravit. Moguntiae, 1560.

175. — **Onuphrius Panvini** († 1568), Ord. Eremit. S. Aug., Veronensis, eruditione immensa singularis, in rebus historicis evolvendis praestantissimus, confecit stylo nitido et compto *Epitomen vitarum R. R. Pontificum a B. Petro ad Paulum IV*, Venetiis, 1567. Opus Platinae *de vitis Pontificum* edidit cum annotationibus correctoriis illudque auxit vitis Pontificum a Sixto IV ad Pium IV. Contra Centuriatores

direxit tres libros *De primatu Petri et sedis apostolicae potestate*, Veronae, 1589; et ad illustrandam antiquitatis et medii aevi historiam composuit opus insigne, cui titulus : *Fasti et triumphi Romanorum a Romulo usque ad Carolum V imperatorem*, Venetiis, 1557.

176. — **Nicolaus Harpsfield** († 1575), sacerdos Anglus, vir doctissimus, quondam professor Oxoniensis, archidiaconus Cantuarensis, ob fidei constantiam e carcere, in quo diu inclusus erat, ad coelum migravit. Egregie composuit *Historiam Anglicanam Ecclesiasticam a primis gentis susceptae fidei incunabulis ad nostra fere tempora deductam*, Duaci, 1622.

177. — **Nicolaus Psalmeus** († 1575), Ord. Praemonst, doctor Sorbonicus, episcopus Verdunensis, conscripsit libellum satis utilem pro historia Concilii Tridentini, cui ipse interfuit : *Diarium Concilii Trid.*, Veroduni, 1563.

178. — **Johannes Rioche** († 1576), Ord. S. Franc., Gallus, confecit opus, quod historiae Reformationis inservit, *Compendium temporum ab ascensione D. ad a. 1576*, Parisiis, 1576.

179. — **Laurentius Surius** († 1578), Ord.

Carthus., a. 1522 Lubeccae natus, Coloniae studiis vacabat, quando B. Petrus Canisius eum ad haeresim divergentem ut socium sibi adscivit et ita immutavit, ut a. 1540 Cartusiam Coloniensem tunc viris sanctis ac doctis abundantem ingressus sit. Ecclesiam vir eruditissimus calamo secundo et diligentia fere incredibili glorificavit. Auctam edidit *Conciliorum Collectionem* tertiam, Coloniae, 1567. Sleidi operi columnis referto opposuit suum *Commentarium brevem rerum in orbe gestarum ab a. 1500 ad a. 1566*, Lovanii, 1566. Maximum vero opus Surius confecit *De probatis Sanctorum historiis ex Al. Lipomani et Mss. codicibus collectis*, Coloniae, 1576. Quamvis opinantibus eruditis Surius melius fecisset, si *Vitas* ornatiore sermone non immutasset, sed eas tales reliquisset, quales apud primaevos reperiit. Labor tamen et industria ejus in vitis sanctorum colligendis et redigendis fundamenta jecerunt operi illi immortali, quod a Bollando nomen accepit.

180. — **Gundisalvus de Illescas** († c. 1580), Hispanus, scripsit *Historiam Ecclesiasticam* usque ad tempora Pii V seu potius ad a. 1570, duobus tomis, Salamancae, 1574.

181. — **Nicolaus Saunders** († 1581), Anglus,

juris canonici professor Oxoniensis, deinde Romae ubi exsul propter fidem catholicam commorabatur, sacerdos et sacrae theologiae doctor factus est. In comitatu Cardinalis Hosii Concilio Tridentino interfuit. Postea theogiam docuit Lovanii. A Gregorio XIII in Hiberniam missus est, ut Catholicos ab Anglis multis tormentis afflictos consolaretur. Ibi aerumnis et fame confectus probabilius martyrii coronam accepit. Composuit opus valde utile *De origine et progressu schismatis Anglicani*, cuius prima editio tantum, a. 1585 Coloniae facta, genuina esse censetur.

182. — **Carolus Sigonius** († 1584), Mutinensis (Modena) in variis academiis litterarum humaniorum professor, vir doctissimus, juris peritus et historicus, hortante Gregorio XIII conscripsit opus splendore sermonis, ordine narrationis et scientia documentorum insigne, *Historiae Ecclesiasticae libros XIV usque ad a. 311*, Mediolani, 1732.

183. — **Joannes Molanus** († 1585) seu Van der Meulen, a. 1533 Insulis (Lille) natus, universitatis Lovaniensis et doctor et professor, vir de Ecclesia Dei et veritate catholica bene

meritus, edidit opus luculentum et eruditum, *Usuardi martyrologium*, cum doctissimis uberrimisque annotationibus, adjecto catalogo cunctorum Flandriae Sanctorum, Lovanii, 1568.

184. — **Hieronymus Bolsec** († 1585), Parisiensis, ex Ord. Carmel., apostata et praeco Calvinismi, medicinae artem exercens, deinde ad Ecclesiam reversus, scripsit *de Calvini vita, moribus, rebus gestis, studiis ac morte*, qui liber ex gallica in latinam linguam versus produxit Coloniae, 1582. Composuit etiam *Vitam Theodori Bezae*, Ingolstadii, 1584. Ista Vitae multum conferunt ad historiam Calvinianae sectae cognoscendam.

185. — **Gabriel Patreolus** († 1588), Gallus, doctor Sorbonicus, contexit librum *De vitis, sectis et dogmatibus omnium haereticorum*, haeresum cunctarum catalogum, Coloniae 1581.

186. — **Petrus Galesini** († 1590), Anconitanus, protonotarius apostolicus, philologus et antiquitatum ecclesiasticarum peritissimus, qui S. Carolum Borromaeum in restaurando ritu Ambrosiano adjuvit, edidit *Martyrologium Romanum* annotationibus historicis illustratum,

haud diligenter nec accurate confectum, Mediolani 1567; postea emendatum Romae, 1584.

187. — **Petrus van Opmeer** († 1595), Amstelodamensis, defensor fidei catholicae ardentissimus, composuit *Chronicon ab initio mundi ad a. 1569*, ex solidis fontibus haustum, Antwerpiae, 1611.

188. — **Jacobus Tyrie** seu **Tayre**, S. J. († 1597), Scotus, Parisiis professor philosophiae et theologiae, eruditum scripsit tractatum *De antiquitatibus Ecclesiae Scoticae*, Romae, 1594.

### SAECULO XVII

189. — **Alphonsus Ciaconus** sive **Chacon** († 1601), Ord. Praed., patria Hispanus, scrutator Historiae Ecclesiasticae monumentorum diligentissimus, scientiae ac virtutis causa Hispaniae lumen nominatus, a Gregorio XIII Romam vocatus et S. Mariae Majoris poenitentiarius constitutus fuit. Quidquid ibi temporis ipsi supererat, rebus antiquariis et historicis impedit. Inter opera historica eminent illud, cui titulus: *Vitae et res gestae Summorum Pon-*

*tificum Romanorum et S. R. E. Cardinalium ab exordio Ecclesiae ad Clementem VIII, Romae, 1601.*

190. — **Florimundus Raemundus** († 1602), natione Gallus, e secta Calvinianorum ad veram Ecclesiam conversus, pristinos haeresis socios acriter impugnavit. Vir erat in re historica valde peritus et judicii singularis. Gallice scripsit *Histoire de la naissance, progrès et décadence de l'hérésie de ce siècle*, quae prodiit latine sub titulo: *Synopsis omnium hujus temporis controversiarum*, Parisiis, 1624.

191. — **Cornelius Schulting** († 1604), professor et canonicus Coloniensis, Calvinianae haeresis oppugnator acerrimus, vir pietate ac doctrina clarissimus, Calvinianis opposuit refutationem errorum in sua *Bibliotheca Catholica*, Coloniae, 1602. Inter historicos numeratur propter *Thesaurum antiquitatum ecclesiasticarum* ex annalibus Baronii deceptum, Coloniae, 1603.

192. — **Augustinus Davilla y Padilla** († 1604), patria Mexicanus, ex Hispania vero oriundus, Ord. Praedic., a Clemente VIII archiepiscopus